

Posudková kritéria v oftalmologii

V poslední době proběhlo v oblasti posudkového lékařství několik změn, přičemž v současné době platí změny uvedené v zákoně č. 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením (1, 8). Cílem tohoto článku je přinést aktuálně platné informace a praktické postřehy v posudkové problematice.

Občané si mohou požádat na základě svého zdravotního stavu, který jim způsobuje pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti, o invalidní řízení (7). Žádost podávají na sociální odbor Okresního úřadu (ev. pověřeného úřadu). Dále mohou obdržet mimořádné výhody (tj. průkazy zdravotně postižených), mohou zažádat o příspěvek na zvláštní pomůcku, o příspěvek na péči (jedná se o příspěvek nahrazující bezmocnost) a nově o příspěvek na mobilitu (nahrazuje příspěvek na individuální dopravu). Žádost se podává na pobočce Úřadu práce dle místa bydliště. Žádosti musí být doloženy nálezem praktického lékaře a v případě očního onemocnění i nálezem očního lékaře.

V **nálezu očního lékaře** by měla být krátká anamnéza, nález na obou očích, **vizus** do dálky i do blízka s nejlepší možnou korekcí a **perimetr**, pokud se u pacientů vyskytují změny v zorném poli. Dále ev. léčba a závěrem stručné **zhodnocení**, zda je stav stacionární nebo má tendenci ke zlepšení či zhoršení. Naopak je vhodné se vyvarovat výroku o praktické slepotě, pokud se o ni dle vyhlášky nejedná. Posudkový lékař sám na základě nálezu zhodnotí stav žadatele.

Nejdůležitější změnou je změna v oblasti invalidních důchodů. Od 1. 1. 2010 se nově dělí **invalidní důchod** na **3 stupně** podle procentní míry poklesu pracovní schopnosti (1. stupeň: míra poklesu pracovní schopnosti o 35–49 %, 2. stupeň: o 50–69 %, 3. stupeň: o více než 70 %). Dříve byl nad 33 % míry poklesu pracovní schopnosti částečný invalidní důchod a nad 66 % plný invalidní důchod. Ke stanovení míry poklesu pracovní schopnosti je hodnocen zrak a perimetr podle vyhlášky č. 359/2009 Sb. a jednotlivé položky jsou hodnoceny procentuálně. Důležité je, že střední slabozrakost začíná až od visu 6/36 a ne 6/18 jako dříve (Úplné znění - sociální zabezpečení - od 1. 1. 2011) (1, 4, 5, 7).

Hodnocení zraku dle vyhlášky č. 359/2009 Sb.:

střední slabozrakost: 6/36 – lepší než 6/60

silná slabozrakost: 6/60 – lepší než 3/60

těžce slabý zrak: 3/60 – lepší než 1/60
praktická nevidomost: 1/60 – světlocit nebo omezení zorného pole do 5 st. kolem centrální fixace

úplná nevidomost: světlocit s nesprávnou projekcí nebo naprostá ztráta zraku

Poruchy perimetru dle vyhlášky č. 359/2009 Sb.:

Oboustranné defekty sektorové, čtvrtiny nebo poloviny zorného pole

Oboustranné koncentrické zúžení zorného pole do 20 st. nebo od 10 do 5 st. s přihlédnutím k poruše barvocitu nebo adaptace na tmu

Oboustranné centrální skotomy snižující vizus do blízka na méně než J č. 5

Koncentrické zúžení zorného pole jediného oka do 45 st., do 20 st. nebo do 10-5 st.

Podle výše uvedených změn na perimetru se hodnotí procentuálně míra poklesu pracovní schopnosti.

Dosud posudkoví lékaři z funkčního hlediska vyhodnocovali formou posudkového závěru přiznání **mimořádných výhod** 1., 2. nebo 3. stupně, to jsou takzvané **průkazy TP, ZTP a ZTP/P**. Hodnotí se zde zdravotní postižení, které podstatně omezuje pohybovou nebo orientační schopnost občanů. Již před časem se rozšířila možnost získání mimořádných výhod 2. stupně pro občany zrakově postižené nebo v kombinaci zrakového a sluchového postižení. Mimořádné výhody jsou přiznány podle §31 vyhl. č. 182/1991 Sb. (3).

Mimořádné výhody 1. stupně – TP (těžké zdravotní postižení) – byly dosud pouze pro osoby pohybově postižené. Mimořádné výhody 2. stupně – ZTP (zvláště těžké zdravotní postižení) – náleží osobám s visem 3/60 až lepší než 1/60. Držitel má nárok na přednost v dopravních prostředcích, slevy na jízdné v dopravních prostředcích a zdarma městskou hromadnou dopravu. Mimořádné výhody 3. stupně – ZTP/P (zvláště těžké zdravotní postižení s potřebou průvodce) – držitel má nárok na totéž co 2. stupeň a navíc bezplatnou dopravu průvodce nebo nárok na vodícího psa. Pro přiznání mimořádných výhod 3. stupně se musí jednat o praktickou nebo úplnou slepotu, tj. vizus 1/60 a horší.

Dosavadní zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení a prováděcí vyhláška č. 182/1991 Sb. (2, 3) nahradil

ZPRÁVY

Procházková L.

Oční oddělení Masarykovy nemocnice, Ústí nad Labem, primářka MUDr. Ivana Liehneová

✉ D redakce doručeno dne 5. 4. 2012

✍ Do tisku přijato dne 7. 5. 2012

MUDr. Lidmila Procházková
Oční oddělení Masarykovy nemocnice
Sociální péče 12A
401 13 Ústí nad Labem
e-mail: lidmila.prochazkova@munl.cz

zcela nový zákon č. 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Původních 8 dávek nahradily 2 zcela nové – příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku (8).

Dle zákona č. 329/2011 Sb. byla od 1. 1. 2012 zrušena vyhláška č. 182/1991 Sb., podle které byly přiznány mimořádné výhody a vydán průkaz TP, ZTP a ZTP/P. Již vydané průkazy zůstávají v platnosti do uplynutí doby jejich platnosti, nejdéle do 31. 12. 2015. Ačkoliv je institut mimořádných výhod rušen, benefity, které z držení průkazů plynou, zůstávají v platnosti i nadále. Jako průkaz osoby s těžkým zdravotním postižením bude sloužit **karta sociálních systémů**. Podle nového zákona bude průkaz TP automaticky náležet osobám, které mají nárok na příspěvek na péči 1. stupně. Průkaz ZTP bude náležet osobám, které mají nárok na příspěvek na péči 2. stupně a průkaz ZTP/P bude náležet osobám, které mají nárok na příspěvek na péči 3. nebo 4. stupně.

Nově mají držitelé průkazů ZTP a ZTP/P nárok na **příspěvek na mobilitu** (8). Výše příspěvku činí 400 Kč měsíčně bez ohledu na stupeň zdravotního postižení. Nárok na dávku trvá do uplynutí platnosti průkazu, nejdéle do 31. 12. 2015. Pro další poskytování této dávky musí dojít k novému posouzení zdravot-

ního stavu. K vydání nového parkovacího průkazu označujícího vozidlo přepravující osobu těžce zdravotně postiženou je potřeba fotografie odpovídající současné podobě. Příspěvek na mobilitu je vázán na průkaz ZTP a ZTP/P a nikoliv na vlastnictví auta. Příspěvek na mobilitu je určen pro osoby, které mají potíže s mobilitou (tj. v dopravě a orientaci), není primárně určen pro osoby, které se dopravují autem. Proto jej mohou pobírat i občané jezdící k vyšetření sanitou, musí však vyplnit čestné prohlášení. Osobám celoročně umístěným v domově pro osoby zdravotně postižené se příspěvek nevyplácí. Dřívější příspěvek na individuální dopravu byl k 31. 12. 2011 zrušen a byl od 1. 1. 2012 nahrazen příspěvkem na mobilitu.

Občan s očním postižením může rovněž požádat o **příspěvek na zvláštní pomůcku** – příspěvek na pořízení motorového vozidla (jen děti), příspěvek na úpravu bytu a příspěvek na pořízení vodícího psa. Příspěvek se přiznává osobám těžce zrakově postiženým (vyhl. č. 388/2011 Sb.) (8, 10).

Místo příspěvku v bezmocnosti se už déle vyplácí **příspěvek na péči** (jedná se o 4 stupně v kategorii do 18 let věku a nad 18 let věku). Příspěvek na péči náleží osobám, které jsou závislé na pomoci jiné osoby. Je to částka určená na nákup sociálních služeb. Žádost se podává na Úřadu práce. Poté sociální pracovník Úřadu práce provede doma sociální šetření a na základě jeho šetření posudkový lékař zhodnotí schopnost žadatele pečovat o sebe. Hodnotí se potřeba pomoci jiné osoby při životních úkonech, dosud se hodnotilo celkem 36 úkonů ve 129 činnostech, což bylo velmi časově náročné (6). Nově se dle vyhl.

č. 391/2011 Sb. od 1. 1. 2012 hodnotí **10 základních životních potřeb**, jimiž jsou mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost (9).

Přesné a pravdivé hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby bude důležité také pro přiznání průkazů osobám se zdravotním postižením či pro přiznání příspěvku na mobilitu. Stupeň závislosti je totiž automaticky spojen s určitým typem průkazu zdravotního postižení. Zároveň majitelé průkazů ZTP a ZTP/P mají nárok na příspěvek na mobilitu.

Příspěvek na péči neboli stupeň závislosti pro občany nad 18 let věku:

1. stupeň – lehká závislost (pomoc při 3–4 základních životních potřebách), příspěvek 800 Kč měsíčně.

2. stupeň – středně těžká závislost (pomoc při 5–6 základních životních potřebách), příspěvek 4000 Kč měsíčně.

3. stupeň – těžká závislost (pomoc při 7–8 základních životních potřebách), příspěvek 8000 Kč měsíčně.

4. stupeň – úplná závislost (pomoc při 9–10 základních životních potřebách), příspěvek 12 000 Kč měsíčně.

V současné době je společností příspěvek na péči poněkud špatně pochopen. Mělo se jednat o příspěvek tělesně či duševně postiženým, kteří nebydlí v ústavu, ale doma, aby si mohli nakupovat sociální služby. Původně to byl příspěvek k bezmocnosti a už název vyjadřoval, k čemu byl určen. Jednotlivé choroby byly taxativně vymezeny a nebyl žádný problém s přidělením příspěvku. Žádosti o příspěvek na péči se zcela

zvrhly tím směrem, že každý starší člověk, který není tak čiperný jako za mlada, si žádá o příspěvek a je dotčen, když ho nedostane. Pokud jej lidé i dostanou, tak za něj ale nenakupují sociální služby a poskytovatelé sociálních služeb naopak bankrotují, ačkoliv se na příspěvky vydá mnohem více peněz než dříve. Lidé ho totiž zneužívají jako přílepkování k důchodu. Lidem s nejtěžším postižením díky poslancům byly peníze ubrány a těm s lehčím postižením byly naopak přidány.

Úkolem posudkové komise je posuzování způsobilosti k práci a ne řešit nezaměstnanost. Část žadatelů o invalidní důchod je totiž odeslána z úřadu práce, aby si požádali o invalidní důchod, a tím se úřadu práce zmenšila statistika nezaměstnanosti. Výjimečně se setkáváme s opačným přístupem, kdy postižený má nárok na invalidní důchod, ale protože se za své postižení stydí nebo si ho nechce ani přiznat sám před sebou, o invalidní důchod nežadá.

ZÁVĚR

Podle nové vyhlášky se žadatelé o invalidní důchod a příspěvky hodnotí podle zrakové ostrosti s nejlepší možnou korekcí a podle nálezu na perimetru. U centrálních skotomů je důležitá i zraková ostrost do blízka. Proto jsou tyto údaje ve zprávě očního lékaře nezbytné. Pokud je žadatel nemá, je na něj pohlíženo jako na člověka s dobrou zrakovou ostrostí a s normálním rozsahem zorného pole.

LITERATURA

1. Úplné znění zákona o sociálním zabezpečení z roku 2010 a 2011.
2. Zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení.
3. Vyhl. č. 182/1991 Sb. – Příloha č. 2 (zdravotní postižení odůvodňující po-

skytování mimořádných výhod) a č. 5 (zdravotní postižení odůvodňující poskytnutí příspěvků na úpravu bytu, úhradu za užívání bezbariérového bytu nebo garáže, koupi, celkovou opravu a úpravu motorového vozidla).

4. Zákon č. 155/1995 Sb. – zákon o důchodovém pojištění.
5. Vyhl. č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění.

6. Vyhl. č. 505/2006 Sb. o sociálních službách.
7. Vyhl. č. 359/2009 Sb. – vyhláška o posuzování invalidity.
8. Zákon č. 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.
9. Vyhl. č. 391/2011 Sb., kterou se mění zákon o sociálních službách.
10. Vyhl. č. 388/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.